

1.1-6.2/660

Seletuskiri

põllumajandusministri määruse “Dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded” eelnõu juurde

I. Sissejuhatus

Põllumajandusministri määruse “Dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded” eelnõu on välja töötatud “Taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse” § 4 lõike 3, § 34 lõike 3, § 64 lõike 5, § 65 lõigete 4 ja 7, § 76 lõike 4 ning § 104 lõike 4 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna nõuniku kt Helis Varik (625 6536), sama osakonna taimse materjali büroo juhataja kt Kristiina Digryte (625 6275) ning Taimetoodangu Inspektsiooni taimetervise osakonna juhataja Riina Koidumaa (671 2641). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (625 6259).

Eelnõu keeleteimetaja on Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (625 6523).

II. Eelnõu sisu

Paragrahviga 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded, dekoratiivkultuuride sortide nimekirja koostamise ja tarnija enesekontrollisüsteemi nõuded ning dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate loetelu. Määruse reguleerimisalasse ei kuulu katsetes, teadustöös, sordiaretuses või geneetiliste ressursside säilitamiseks kasutatava paljundusmaterjali tootmine ja turustamine.

Paragrahvis 2 on toodud nende dekoratiivkultuuride perekondade ja liikide loetelu, mille paljundusmaterjali toota ja turustada on lubatud selle määruse nõuete kohaselt. Lisaks on paragrahvis välja toodud dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali mõiste nõukogu direktiivi 98/56/EÜ dekoratiivkultuuride turustamise kohta (ELT L 226, 13.08.1998, lk 16—23) artikli 2 lõike 1 tähenduses, mida on parema arusaadavuse huvides lahti seletatud ja täpsustatud. Dekoratiivkultuuride paljundusmaterjal on loetelus nimetatud dekoratiivkultuuride perekondade ja liikide ning nende hübriidide paljundamiseks ja istutusmaterjali tootmiseks kasutatavad seeme, taimeosa ja muu taimne materjal, kaasa arvatud vegetatiiv- ja seemikalus, ning istutusmaterjal, milleks on istutatud, istutamiseks või ümberistutamiseks ettenähtud taim või taimeosa.

Paragrahvis 3 kehtestatakse dekoratiivkultuuride sortide nimekirja koostamise nõuded. Sortide nimekirja koostab tarnija enda toodetavate, töödeldavate või turustatavate dekoratiivkultuuride sortide kohta. Sortide nimekirja kantakse sordid, mis on laiemale avalikkusele tundmatud (nt kohalikud sordid, tootja enda aretised) ja millel puudub ametlik sordikirjeldus. Laialdaselt tuntud (nt kirjeldused erialakirjanduses), riiklikku sordiregistrisse kantud või sordikaitse all olevate sortide andmeid sortide nimekirja kandma ei pea. Iga sordi kohta kannab tarnija sortide nimekirja sordinime koos selle sünonüümidega, sordi omaduste

ühtlikkuse ja püsivuse ning sordipuhutuse säilitamise meetodi ja paljundamise meetodi (vegetatiivne või generatiivne paljundamine, meristemeetod) kirjelduse, sordikirjelduse ning olulisemad tunnused, mille poolest sort on eristatav teistest sarnastest sortidest. Sordikirjeldus peab sisaldama vähemalt nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta alusel ühenduse sordikaitse taotlemisel nõutavaid tunnuseid ja tunnuste väljendumist. Tarnija, kes tegeleb ainult paljundusmaterjali turustamisega, ei pea sortide nimekirja kandma sordi säilitamis- ja paljundamise meetodi kirjeldust ning tunnuseid, mille abil eristatakse sorti teistest sortidest.

Paragrahv 4 sätestatakse tarnija enesekontrollisüsteemi nõuded. Enesekontrollisüsteemi koostamise kohustus on eelkõige paljundusmaterjali tootjal, kes kehtestab sellega nõuded, mida ta tootmise ajal jälgib. Enesekontrollisüsteem on vajalik paljundusmaterjali tootmise nõuetekohasuse ja turustamisotstarbel toodetava paljundusmaterjali kvaliteedi tagamiseks. Enesekontrollisüsteemi abil jälgib tarnija tootmisprotsessi tootmise alustamiseks kasutatava paljundusmaterjali toomisest ja selle paljundusmaterjali kvaliteedi hindamisest kuni paljundusmaterjali turustamiseni.

Enesekontrollisüsteemi loomisel selgitab paljundusmaterjali tootmisega tegelev tarnija esmalt välja tootmisprotsessi kriitilised punktid. Olenevalt toodetavast paljundusmaterjalist (noortaimed, lillesibulad, istikud jne), paljundatavast taimeliigist ja tootmise laadist (avamaal või katmikalal, suur- või väiketootmine) võivad kriitilised punktid erinevates ettevõtetes erinevad olla. Kõikide tootjate jaoks oluline nõue on hoida erineva päritoluga ja koostisega partiisid tootmise ja saagikoristuse ajal üksteisest eristatuna ja tagada paljundusmaterjali identsus, et omavahel ei läheks segi erinevad taimeliigid ja sordid või erineva päritoluga paljundusmaterjal. Selle tagamiseks märgistab tootja paljundusmaterjali või selle asukoha põllul või kaardil.

Järgnevalt koostab paljundusmaterjali tootmisega tegelev tarnija kirjaliku juhendi, milles kirjeldab tootmise kriitiliste punktide jälgimise ja kontrollimise korda. Juhendis määrab tarnija näiteks ajad, millal on oluline vaatlusi teha, millele vaatluste ajal tähelepanu pöörata ning milliseid proove võtta. Kriitiliste punktide, vaatluste ning võetud proovide tulemuste kohta teeb tarnija kirjalikult või digitaalselt märkmeid, mida ta säilitab vähemalt kolm aastat. Samuti säilitab tarnija kolme aasta jooksul kõiki paljundusmaterjali ostmise, tootmise, väljapoole tootmisüksust toimetamise ja turustamisega seonduvaid dokumente. Kui toodetav paljundusmaterjal ei vasta kvaliteedinõuetele, aitavad säilitatud andmed leida probleemide tekkepõhjuse ning välja selgitada, mida on tootmises vaja muuta või millistele kriitilistele punktile enam tähelepanu pöörata.

Üksnes paljundusmaterjali turustamisega tegeleva tarnija tegevuses on kriitilised punktid, mis võivad mõjutada paljundusmaterjali kvaliteeti, eelkõige paljundusmaterjali pakendamine, ladustamine ja transport. Nende tegevuste juures peab tarnija paljundusmaterjali kvaliteeti ohustavate tegurite vähendamiseks hoolikalt täitma ka hügieeninõudeid. Seetõttu on sellisel tarnijal kohustus koostada enesekontrollisüsteem nende tegevuste kohta. Turustamisega tegeleva tarnijal on samuti kohustus säilitada paljundusmaterjali ostmise ja turustamisega seotud dokumente kolme aasta jooksul. Dokumentide säilitamine on vajalik selleks, et kui kauba saajal tekib ostetud paljundusmaterjaliga probleeme (nt paljundusmaterjalil oli taimehaiguse latentne nakkus), saab ta kauba turustaja kaudu välja selgitada paljundusmaterjali tootja.

Paljundusmaterjali tarnija võimaldab enesekontrollisüsteemi ning paljundusmaterjali ostu ja müügi seotud dokumentidega järelevalveametnikul tutvuda, kuna järelevalveametnik võib nimetatud dokumente vajada paljundusmaterjali kvaliteediga seotud probleemide lahendamiseks ning samuti on tal kohustus kontrollida enesekontrollisüsteemi pidamise nõuete täitmist.

Paragrahvis 5 sätestatakse nõue, mille kohaselt rakendab tootmisega tegelev paljundusmaterjali tarnija määruse lisas loetletud paljundusmaterjali kvaliteeti vähendavate taimekahjurite või nende olemasolule viitavate kahjustatud taimede ning taimehaiguste tunnustega taimede avastamise korral olenevalt taimekahjustajast tõrjeabinõusid taimekahjustajate hävitamiseks või eemaldab kahjustatud taimed. Sibulate, mugulate või risoomidega paljundatava taimeliigi paljundusmaterjali kvaliteedi tagamiseks on oluline, et taimed, millest paljundusmaterjal võetakse, oleksid kasvuajal terved. Seepärast rakendab tootja eespool nimetatud abinõusid ka juhul, kui määruse lisas loetletud taimekahjustajaid avastatakse taimikus, millest võetakse kasvuhooaja lõpus paljundusmaterjalina kasutatavaid sibulaid, mugulaid või risoome.

Paragrahvis 6 kehtestatakse turustatava paljundusmaterjali kvaliteedinõuded. Ühe turustatava või turustamiseks ettevalmistatud partii paljundusmaterjal peab olema ühtlase kvaliteediga (paljundusmaterjal vanuseliselt, päritolult, suuruselt ühtne), liigiehtne ja -puhas ning sordiehtne ja -puhas, kui paljundusmaterjali turustatakse sordinime all. Paljundusmaterjal peab olema peaaegu vaba määruse lisas loetletud paljundusmaterjali kvaliteeti ja kasutusotstarvet vähendavatest taimekahjustajatest. Mõiste "peaaegu vaba" täpsemaks määratlemiseks on lisas kehtestatud taimekahjustajate esinemise lubatud piirmäär. Taimekahjustajate esinemise lubatud piirmäär on taimekahjuritega saastunud või taimehaiguste tunnustega taimede protsent paljundusmaterjali partii kohta. Paljundusmaterjali partii võib taimekahjustajatega taimi olla lubatud piirmäära piires. Kuna piirmäärad on kehtestatud väga madalad, ei vähenda taimekahjustajate esinemine lubatud piirmäära piires paljundusmaterjali partii kvaliteeti. Nõuetekohasel paljundusmaterjalil on juurte, võrsete ja lehtede arv ning suurus tasakaalus, mis tähendab, et taim on normaalselt arenenud ning vastab liigile ja sordile omastele tunnustele. Paljundusmaterjalil ei tohi esineda paljundusmaterjali kvaliteeti vähendavaid ilmastikukahjustusi ega mehhaanilisi vigastusi ning taimed peavad olema küllaldase niiskusesisaldusega, st ei tohi olla närtsinud. Potiistikud peavad turustamise korral olema hästi juurdunud ja terve juurestikuga ning paljasjuursed istikud peavad olema puhkeseisundis (st lehtedeta) – need nõuded on vajalikud selleks, et istikud uuel kasvukohal hästi kasvama läheksid.

Eraldi nõuded on kehtestatud tsitruse perekonda kuuluvate dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali kohta.

Paragrahv 7 reguleerib dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali turustamist. Turustatav paljundusmaterjal peab olema toodetud määruse nõuete kohaselt, vastama paljundusmaterjali kohta kehtestatud kvaliteedinõuetele ning olema varustatud nõutavat teavet sisaldava dokumendiga.

Turustatavat paljundusmaterjali hoitakse partiidena. Erinevad partiid peavad olema eristatud või märgistatud nii, et neid oleks võimalik identifitseerida. Erineva päritoluga paljundusmaterjali partiide ühendamisel üheks partiiks säilitab tarnija andmed partii koostise ja partii erinevate osade päritolu kohta. Andmete säilitamine on vajalik selleks, et kui kauba saajal tekib ostetud paljundusmaterjaliga probleeme (nt paljundusmaterjalil oli taimehaiguse latentne nakkus), saab ta kauba turustaja kaudu välja selgitada paljundusmaterjali tootja.

Paragrahvis kehtestatakse dokumendid, millega turustatav paljundusmaterjal tuleb varustada. Kui paljundusmaterjali partii turustatakse isikule, kes samuti tegeleb paljundusmaterjali turustamisega või kes teenib elatist dekoratiivtaimede tootmisega (nt toodab lõikelilli), väljastab tarnija ise paljundusmaterjali partii kohta tarnija dokumendi. Praktikas on tarnija dokument sageli ühendatud kauba saatelehega.

Lõpptarbijale (hobiaednikud) turustatava paljundusmaterjali varustab tarnija tootekirjeldusega. Tootekirjeldusena käsitatakse etiketti, mis kinnitatakse istiku või pakendi külge või mis pistetakse üht otsa pidi potti. Tootekirjeldus võib ostjale olla saadaval ka turustatava partii kõrval. Tootekirjeldusega ei pea olema varustatud iga taim, kui turustatakse mitu sama liiki istikut, piisab ühest tootekirjeldusest partii kohta.

Paragrahviga 8 tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 20. aprilli 1999. a määrus nr 15 "Dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali pakendamise ja turustamise korra kinnitamine".

Paragrahviga 9 esitatakse rakendussäte, mille kohaselt võib paljundusmaterjali turustamisel jätkata paljundusmaterjali märgistamist seni kehtinud korras, kuid mitte kauem kui 31. detsembrini 2006. a

Paragrahviga 10 kehtestatakse määruse jõustumise aeg, milleks on 1. mai 2006. a .

Eelnõu lisas kehtestatakse nende taimekahjustajate loetelu, mis vähendavad dekoratiivkultuuride paljundusmaterjali kvaliteeti, samuti kehtestatakse iga taimekahjustaja kohta esinemise lubatud piirmäär.

III. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on arvestatud Nõukogu direktiivi 98/56/EÜ dekoratiivkultuuride turustamise kohta (EÜT L 226, 13.08.1998, lk 16—23), muudetud nõukogu määrusega 806/2003/EÜ (ELT L 122, 16.05.2003, lk 1—35) ja nõukogu direktiiviga 2003/61/EÜ (ELT L 165, 03.07.2003, lk 23—28); Euroopa Komisjoni direktiivi 93/49/EMÜ, milles sätestatakse nende tingimuste loetelu, millele peavad nõukogu direktiivi 91/682/EMÜ kohaselt vastama dekoratiivtaimede paljundusmaterjal ja dekoratiivtaimed (EÜT L 250, 7.10.1993, lk 9—18), muudetud Euroopa Komisjoni direktiiviga 1999/67/EÜ (EÜT L 164, 30.06.1999, lk 78—78); Euroopa Komisjoni direktiivi 1999/66/EÜ, millega kehtestatakse tarnija poolt nõukogu direktiivi 98/56/EÜ kohaselt koostatud märgistusele või muudele dokumentidele esitatavad nõuded (EÜT L 164, 30.06.1999, lk 76—77); Euroopa Komisjoni direktiivi 1999/68/EÜ, milles nähakse ette lisasätted tarnijate poolt nõukogu direktiivi 98/56/EÜ alusel peetavate dekoratiivtaimesortide loetelude kohta (EÜT L 172, 08.07.1999, lk 42—43), nõudeid.

IV. Määruse mõjud

Määruse rakendamine tagab turustamisotstarbel toodetavale paljundusmaterjalile tarnija tehtava kvaliteedikontrolli ning selle, et turustatav dekoratiivkultuuride paljundusmaterjal on kvaliteetne ja taimekahjustajatest vaba. Paljundusmaterjali varustamine määruse nõuetele vastavate dokumentidega annab tarbijale ostetava kauba kohta vajaliku teabe.

V. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja eeldatavad tulud

Eelnõu määrusena kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

VI. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. mail 2006. a.

VII. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Keskkonnaministeerium ei ole eelnõu kooskõlastanud ega taotlenud kooskõlastamise tähtaja pikendamist, seega loetakse eelnõu kooskõlastatuks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, millega on osaliselt arvestatud. Arvestatud ei ole Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi märkusega eelnõu § 2 lõike 1 sõnastuse kohta. Selguse ja korrektsuse huvides ei ole loobutud eelnõu § 2 lõikes 2 otsesest viitest direktiivi 98/56/EÜ sättele, et määruse kohaldamisala oleks võimalikult täpselt määratletud ning kahtluse korral oleks võimalik seda otsese viite abil kontrollida.

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks Taimetoodangu Inspeksioonile, kes arvamust ei avaldanud.

Ants Noot
Kantsler

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.